

Панас Мирний. Життєвий і творчий шлях письменника

Народився Афанасій Якович Рудченко (а саме таким було справжнє ім'я Панаса Мирного) 13 травня 1849 року в Миргороді на Полтавщині.

Батько був бухгалтером повітового казначейства, мати займалася господарством.

Навчався Панас у Миргородському парафіяльному, а потім у Гадяцькому повітовому училищах. Працювати почав з 14-ти років: спочатку писарем у Гадяцькому суді, далі – помічником бухгалтера. Самостійно опанував французьку мову, читав Тараса Шевченка, Івана Котляревського, Григорія Квітку-Основ'яненка, Миколу Гоголя.

Як і старший брат Іван (знаний у літературі як Іван Білик), узявся збирати фольклорні матеріали, які згодом опублікував у збірниках: «Народні південноруські казки» та «Чумацькі народні пісні».

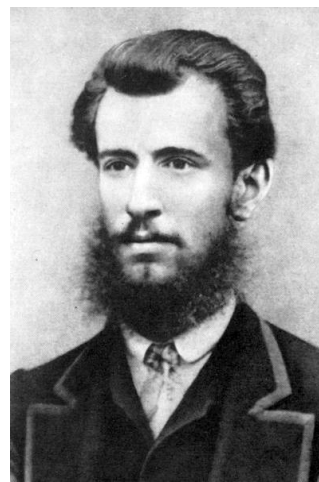
У 1872 році виходять друком перші твори: вірш «Україна» та оповідання «Лихий попутав», підписані псевдонімом Панас Мирний.

Микола Лисенко, відомий український композитор, так пояснював львівським друзям причину появи псевдоніма: «Певно, не хоче, щоб його прізвище було відоме... У нас, в Україні доволі одного погуку, щоб чоловіка з місця скасувати і пустити без шматка хліба. Вважайте на це».

З 1871-го, впродовж наступних 40 років, Афанасій Рудченко жив і працював бухгалтером казенної палати в Полтаві, де старанно виконував свої обов'язки і зробив дуже успішну чиновницьку кар'єру.

У 1880 році радник Рудченко за сумлінну службу був нагороджений орденом Станіслава, III ступеня, а перший роман Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» був виданий у Женеві.

У середині 80-х років XIX століття побачили світ твори: «Казка про Правду та Кривду», «Морозенко», «Повія», «Лихі люди».

Джерело: wikipedia

Джерело: wikipedia

У 1892 році виходить друком драма «Лимерівна», що була присвячена видатній українській актрисі Марії Заньковецькій. Це п'єса про ошукану красуню Наталю Лимерівну, яку мати обманом видає за нелюбого Карпа.

Історія з «Лимерівною» цікава ще й тим, що стала викриттям персона Панаса Мирного. У 1892 році театральна трупа Миколи Садовського в Полтаві презентувала виставу «Лимерівна», яка мала великий успіх. Під захоплені вигуки публіки: «Автора! Автора!» — зачарований грою талановитої актриси, зворушений до сліз, Панас Мирний забув про свій кодекс — не розкривати, берегти таємницю псевдоніма — і піднявся на сцену, а Марія Заньковецька подарувала йому вінок...

У квітні 1889 року у віці 40 років Афанасій Рудченко обвінчався з Олександрою Шейдеман. Вона закінчила Полтавський інститут шляхетних дівчат і Харківське музичне училище, була начитаною, знала кілька іноземних мов. На момент зустрічі з Панасом Яковичем, Олександра Михайлівна не збиралася надовго залишатися в Полтаві, бо мала заможного нареченого в Петербурзі. Але доля звела її з Мирним, а кохання назавжди пов'язало.

У 43 роки Панас Мирний вперше став батьком. Згодом у листах до дружини та друзів він з любов'ю писатиме про своїх трьох синів.

На початку ХХ століття митець відверто отстоював права українського народу, був організатором і керівником журналу «Рідний край», що виходив українською мовою, перекладав п'єсу про життя Жанни д'Арк «Орлеанська дівчина» авторства Фрідріха Шиллера.

1914 року на заборону святкування 100-річчя від дня народження Тараса Шевченка письменник пише «Відозву полтавців до киян з приводу святкування дня столітнього народження Тараса Григоровича Шевченка», де висловлює протест і обурення до подібних рішень та дій.

Протягом останніх років життя, попри хвороби та соціально-політичні потрясіння, Панас Мирний був змушений працювати у фінансовому відділі, щоб прогодувати велику родину. Під час Першої світової війни й Української революції втратив двох своїх синів.

Помер письменник 28 січня 1920 року, похований у Полтаві.

У творчості Панас Мирний був одним із найбільш плідних українських письменників свого часу: 718 оригінальних і перекладних поезій, 9 драм, 69 прозових творів, 40 прозових уривків без назв — усього понад тисячу творів.

Він був потужним письменником-реалістом і майстром психологічного аналізу, тонко простежив умови й чинники формування людини, як особистості. Його героями стають різні соціальні типи: селяни, поміщики, міщани й інтелігенція.

Вершиною творчості Панаса Мирного стали романи **«Хіба ревуть воли, як ясла повні?»** та **«Повія»**, у яких письменник художньо досліджує неординарну людину, докладно простежуючи її психічний стан за різних обставин. Ще з юнацьких років Панаса Мирного цікавила доля жінки в суспільстві: «Я часто задумуюсь над жіночою долею: та ж людина, а життя зробило з неї рабу-невільницю...»

Робота над романом «Повія» тривала 40 років. Це історія про долю сільської дівчини Христі Притиківни, яка спочатку стає наймичкою, а потім — міською повією. Художній задум роману «Повія» письменник визначив так: *«Головна ідея моєї праці — виставити пролетарку й повію сьогочасну, її побут у селі (перша частина), у місті (друга частина), на слизькому шляху (третьа частина), попідтинню (четверта)»*.

Дівчина опускається на соціальне дно, а згодом, повернувшись у рідне село, вона замерзає під корчмою, яка колись була її батьківською хатою.

У романі «Повія», який уважав вершинним у своєму доробку, письменник сконцентрував свої зусилля на відтворенні внутрішнього світу героїв, заглибленні в психологічні процеси людини з метою розкриття найсокровенніших глибин її душі, пов'язуючи його з нещадною критикою і запереченням основ несправедливої соціальної дійсності.

В оповіданні «Лихий попутав» зобразив трагедію наймички-сироти Варки Луценкової, яка, народивши позашлюбну дитину, втопила її. Це сповідь загубленої душі, гірке розкаяння обдуреної й зганьбленої дівчини.

Новою для української літератури стала тема «зайвих людей». В оповіданні «П'яниця» Іван Левадний, порядний і талановитий юнак, не може самоствердитися в соціумі, адже не здатний на аморальні вчинки, як його старший брат. Внутрішня драма призводить до пиятики.

Практичні завдання

1. На вашу думку, якими рисами характеру має володіти людина, щоб досягти поставлених цілей в житті? Що саме допомогло Панасові Рудченку реалізувати себе і в кар'єрі, і в літературній творчості?
2. «Пиши як Мирний».

Прочитайте перші дві сторінки роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» (покликання на текст: <https://www.ukrlib.com.ua/styslo/printit.php?tid=4749>).

Зверніть увагу на побудову речень, звороти, вживання частин мови автором і особливості пунктуації. Ваше завдання: скласти та записати 3-5 речень у

стилі Панаса Мирного (це може бути опис природи або зовнішності людини).

Що додатково почитати й подивитися?

1. Панас Мирний. Українська література в іменах.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=F0fP6U0FIWE>
2. Панас Мирний. «Повія».
URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=982>
3. Панас Мирний. «Хіба ревуть воли, як ясла повні?».
URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=983>